

О. С. Киричук, Л. Д. Федорова

Музей Ставропігійського інституту у Львові

МУЗЕЙ СТАВРОПІГІЙСЬКОГО ІНСТИТУТУ у Львові Засн. 1889 старійшиною (сеньйором) Ставропігії, істориком С. Шараневичем на основі археол.-бібліогр. виставки 1888–89, присвяч. 900-річчю хрещення Русі. Основою виставки стали предмети з архіву, б-ки й ризниці Свято-Успен. братства, експонати музей. виставки Нар. дому у Львові, що діяла 1886–87, колекція археол. знахідок А. Петрушевича під час розкопок наприкінці 1860-х – 1870-х рр. по лінії будівництва залізниці Львів–Чернівці–Відень, Замк. гори Львова та речей тимчас. виставки (1885) знахідок із Давнього Галича у Львів. тех. школі з нагоди археол. з'їзду. Згодом до організації виставки приєдналося греко-катол. духовенство, яке на заклики митрополита С. Сембратовича передало з галиц. церков в обмін на нові 479 старовин. ікон і 700 мист. творів реліг. тематики. Під час підготовки виставки бібліотекар Ставропігій. інституту Б. Дідицький завершив розпочаті Я. Головацьким і Д. Зубрицьким ідентифікацію, церк.-слов'ян. переклад і наук. опрацювання архіву Ставропігій. братства (патріарших і митрополичих грамот, королів. декретів, листів молдов. господарів). Музейне зібрання розподілено на 5 тематич. фондів. Перший містив рукописи від 12 ст., серед яких – Бучацьке Євангеліє (13 ст.), Крестинопільський Апостол (12 ст.), протоколи Богоявлен. братства, метричні книги, а також стародруки й книги 16–19 ст. з Венеції, Відня, Кошиць і укр. друкарень. Найцінніші з них – Острозька Біблія (1641), Апостол (1574) друкаря І. Федорова, видання Львів. брат. та Києво-Печер. друкарень. У другому фонді представлено предмети церк. вжитку: 19 чаш, 22 дерев'яні хрести, 42 ін. різьблені речі, 479 ікон на дошках, полотні, металі й порцеляні; гаптовані тканини, 162 літургійні ризи, серед яких особливу цінність становив вишитий «кентерберій.» ниткою фелон 11 ст., подарований Львів. братству молдов. господарем М. Бернавським. До цієї збірки входили також мист. речі світського характеру: живопис, гравюри (види монастирів, міст, герби), килими та гобелени. У колекції портретів 17–18 ст. – зображення членів та благодійників Свято-Успен. братства, князя В.-К. Острозького, П. Конашевича-Сагайдачного, П. Могили, Андрея Шептицького, портрети міщан, а також фотографії та плани. Третій фонд – нумізматична колекція, що налічувала 300 монет від антич. часів, медальйони, печатки та медалі. У четвертому фонді зібрано листи, акти й грамоти з історії України від 14 ст., зокрема Г. Балабана, князів А.

Вишневецького, В.-К. Острозького, членів Берестей. церк. собору 1596, І. Борецького, Є. Плетенецького, П. Могили, рос. царя Олексія Михайловича, документи польс. королів, родин князів Чорторійських і Любомирських, магнатів Оссолінських, Потоцьких та ін. Археол. пам'ятки (від епохи палеоліту) представлено у п'ятому фондї. Співроб. музею дослідили 60 плит мармурової підлоги Свято-Успен. церкви з написами імен братчиків, вихованців Ставропігій. бурси; ідентифікували гробниці, одна з яких належала внукові К. Корнякта Олександрові; натрунні портрети відомих львів'ян і братчиків кін. 17–18 ст. тощо. У с. Волиця-Деревлянська (нині село Буського р-ну Львів. обл.) віднайшли портрет князя Володислава Опольського. Для поповнення колекцій продовжено археол. розкопки у Звенигороді Галицькому (1890), відкрито бл. 370 поховань висоцької культури в Бродів. пов. Наприкінці 19 ст. у музей передано 1324 архівні справи, зокрема акт про підписання Берестей. церк. унії 1596. Деякі матеріали (напр., рукописи монастиря василіян у Львові) перебували в музеї тимчасово. До 1905 музеєм опікувався І. Свенціцький. Під час 1-ї світової війни 1915 експозицію вивезено до Києва, згодом передано на збереження до Донського університету (м. Ростов-на-Дону, нині РФ). Після пожежі в закладі вцілілі музейні експонати перевезено до Харкова, 1929 повернено до Львова. 1931 експозицію частково відновлено з нагоди 300-річчя освячення Свято-Успен. храму. Із встановленням у Львові рад. влади 1939 зібрання розкомплектовано між Львівським історичним музеєм, Львів. галереєю мистецтв (див. Львівська національна галерея мистецтв ім. Б. Возницького) та Центр. істор. архівом у Львові (див. Архів України історичний у Львові Центральний державний).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Шараневичъ И. Каталогъ археологическо-артистическихъ предметовъ, церковно-словенскихъ рукописей и старопечатанныхъ книгъ кирилловскаго письма, находящихся въ Музеѣ Ставропігійскаго Института на дни 1/13 Марта 1890. 1890;
2. Його ж. Muzeum Instytutu Stauropigijskiego we Lwowie // Teka Konserwatorska. 1892;
3. Свенцицькій І. С. Описъ Музея Ставропігійскаго институту во Львовѣ. 1908;
4. Львів: Туристич. путівник. 1999;
5. Киричук О. С. Львівський Ставропігійський інститут у громадському житті Галичини другої половини ХІХ – початку ХХ ст. 2001;

6. Киричук О., Орлевич І. Львівський Ставропігійський інститут (1788–1914). Роль у суспільно-політичному, культурному та релігійному житті українців Галичини. 2018 (усі – Львів).

Бібліографічний опис:

Музей Ставропігійського інституту у Львові / О. С. Киричук, Л. Д. Федорова //
Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І.
Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних
досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-70374>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).